

(2)

לה שה מה מפסח כדאיתא התם אמאי לא ילפי ג"כ שה שה לענין אותו ואת בנו וכסוי הדם. וכאן אין לומר דלא קבלו הגזירה שה לענין אותו ואת בנו ואולי אינו מופנה מכל מקום הוי לן למילף במה מצינו מפדיו בכור ומפסח במה הצד, ודחוק לומר דאית פירכא על מה הצד. אלא ודאי דלענין חומרא אמרינן שה אפילו מקצת שה אבל לקולא ילפינן שה שה מפסח. וה"ה לאתרוג דלא אמרינן אתרוג ואפילו מקצת אתרוג. והנה לא אוציא לעו על הראשונים שנהגו לברך על אתרוג כזה במקום הדחק, מ"מ לא שבקינן היתרא לברך על אלו שלא בדוחק גדול, כנ"ל בשאלתך. נאום משה איסרלש מקראקא.

ק"ח

נתבקשתי מהזקן מוכה אלהים ומעונה הניכר בשערים כמר אשר הנקרא אנשיל טייזינגר לחרות לו דעתי אם אפשר שבן בתו יוכל לומר לו קדיש אחרי מותו, מאחר שהוא גדלו בביתו והשכיר לו רבי והביאו לחיי עוה"ב. ואמרתיו לו כן, וביקש ממני להורות לו בכתב כדי שיהיה לבן בתו לדאיה בכל מקום אשר ילך.

והנה באתי למלאות רצונה, והנה גלוי ומפורסם בתשובת מהרי"ק² שכתב כן בהדיא שיוכל לומר קדיש במקומו. ואף במקום שאר אבלים המגידיים על אביהם ועל אמם יש לו חלק, ואין הולכים בזה אחר המנהג כדאיתא התם בתשובותיו. ואני באתי להוסיף על דבריו, כי מהרי"ק כתב שם שלא מצינו שבן הבן חייב בכבוד אבי אביו ולכן הרחיק קצת בתחילה שבן הבן כאחר יחשב. ולא כן הוא עמדי, דהרי אמרו במדרש³: ויזבח יעקב זבחים לאלהי אביו יצחק ולא לאלהי אבי אביו, שחייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד

1 עיין לעיל סי' ק"ה הערה 5. 2 שורש ל ענפים א, ב, ג, ד. 3 על פי בראשית דבה סדר ויגש פרשה צד, ה. 4 בראשית מו, א. 5 יס, ב עי' ג"כ מגילה יג, א. 6 עיין רמב"ם פ"ה מהלכות תלמוד תורה הלכה א. 7 מן "ובלבד שתתמצה

אבי אביו, וכן כתב רש"י פרשת ויתן ומדקאמר יותר מבכבוד אבי אביו משמע בכבודו, דבלאו הכי לא שייך למימר יותר להו למימר חייב בכבוד אביו ולא בכבוד אביו, והוא מבואר נגלה שלא כדברי מהרי"ק כ"ש דכמר אשר הנ"ל גדל היתום ביתו, ואמרו במסכת סנהדרין פרק כהן גדול כל המגדל יתום בתוך ביתו כאילו ילדו, וכן שם מפסוקים הרבה. וכ"ש שהביאו לחיי ששכר לו רבי ללמדו, ואמרו⁴ דכבוד רבו קודם לכבוד אביו, שזה מביאו לחיי עוה"ב מביאו לחעה"ב. כ"ש בכמר אשר דכ"ש איתנהו ביה, שבן בתו יאמר עליו קדיש פ"ק אבלים. ובלבד שתתמצה בתו לזה ולא תקטן שבנה יגיד קדיש בחייה, כי יותר חייב בכבוד אביו ואמו מבכבוד אבי אביו. ומ"מ משאמרו פ"ק דסנהדרין⁵ דמצוה לבצוע, שלא יהא נראה זה כדבר חדש אנית הדבר פשרת מהרי"ק, שבן הבן יאמר פעם אחת והמגיד על אביו ואמו יאמר ב' פעמים, והיה לזה, הבן בתו יאמר הוא פעם אחת והבן לו חלק אחד בקדיש והאבל על אביו ואמו חלקים ויאמר ב"פ. ובה לא יהיה דבר חדש כי היה בימים הראשונים אשר לפנינו כמבואר בדברי מהרי"ק, וחיים ושלוה לכל ישראל נאום משה איסרלש מקראקא⁶.

ק"ט

7 אשר שאלתם ממני אם מותר לפתוח לנעול בשבת ספר הכתוב עליו מבחוץ אותיות כדרך שכותבין על הספרים מבחוץ שם הספרים ואיכא למיחש בזה משום מוחק וכתב בשבת דהרי כשפותח לא יכולין לקרות האות עוד ע"י שיחזור וינעלנו, עכ"ל שאלתך. נראה דיש לדקדק בהא טובא, דהא ק"ל

בתו" עד פה באותיות רש"י ובסוגריים בהוצאת ראשונה. 8 ו, ב. 9 בסוף השאלה נמצאת ב"ה ההוצאות הערה זו: "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ והוא יצילני משיגאה". בדפוס ראשון היא באותיות רש"י.

הבונה¹: כתב במשקין במי פירות באבק ובכל דבר שאינו מתקיים פטור, וידוע פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מתלת ונתא סוף האורג². ובנדון זה אע"ג דאינו ימים כתב זה מ"מ הוה כתיבה ומחיקה, ולא אם הוי מחיקה מה שחוזר ונעולו וכותבו, רבה משום זה מגרע גרע, דאטו משום התי קא עביד עדיף טפי ומי שמוחק וחוזר כתב לא יתחייב. הרי גורו לקרות לאור הנר יטה כדאיתא פרק יציאות השבת³, ואין לזון כלי שמן על פי הנר בשביל שתהא פת שמא יסתפק ממנו⁴, ובדאי אף אם ר' השמן אליו לא מהני, ולכן אסרו⁵ לנעול שאחורי הדלת משום מכבה ומבעיר הואיל ונד השמן הנה והנה, וה"ה בכל כיוצא בזה, א למימר דהואיל ומתעסק בלימודו הוי שאין מתכוין דמותר כר"ש, דזה אינו מודה ר"ש בפסיק רישיה ודומיא דנר חורי הדלת דאסור לנעול בדרך שמנענע. ומכא מלאכה שאינה צריכה לגופה לא למפטריה דמ"מ הוי אסור לכתחילה, דאדרבה מלאכה זו צריכה לגופה דהא למוחק ולכתוב כדי לפתוח ולנעול הספר, חר דזה הוי דרך מחיקה וכתובה איכא מר דאסור, וכזה כתב המרדכי בשם ר"ם על העוגות הכתובים עליו אותיות

שבת ק"ה ב. 2 שם ק"ה א וגם ג, א. 3 יב, ב ועי' ג"כ ביצה כב, א: המסתפק ממנו חייב פ"ה מכבה. בכל ההוצאות רשום פה פרק "במה יקין", ואולי זה מפני שהמאמר הבא תיכף אחר כך מפרק זה. 4 שם כט, ב. 5 שו"ע או"ח דעו סעיף א. 6 מן "דמ"מ" עד פה באותיות ובסוגריים בדפוס ראשון. 7 שבת פ"ז סי' ו' ועי' במ"ב הלכות שבת סי' שמ אות טו שכתב יקא כשכותבין על העוגות אותיות מדבר אחר אבל כתיבה היא מהעוגה עצמה בדפוס או בידים שרי שם כתיבה עליה וממילא לא שייך בזה מחיקה, אם כתב האותיות בדבש המעורב במים או שאר פירות ג"כ אין להחמיר — ועיין בספר דגול מרבבה דד להקל בעיקר הדיון הזה והביאו בשע"ת ויש לזון עליו כשאינו שובר במקום האותיות בידו רק דרך אכילה, וספר שכתוב בראש חודי דפיו יות או תיבות, יש אוסרין לפתחו ולנעולו בשבת

הבונה¹: כתב במשקין במי פירות באבק ובכל דבר שאינו מתקיים פטור, וידוע פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מתלת סוף האורג². ובנדון זה אע"ג דאינו כתב זה מ"מ הוה כתיבה ומחיקה, ולא אם הוי מחיקה מה שחוזר ונועלו וכותבו. מה משום זה מגרע גרע, דאטו משום קא עביד עדיף טפי ומי שמוחק וחוזר לא יתחייב. הרי גזרו לקרות לאור הנר יטה כדאיתא פרק יציאות השבת³, ואין כלי שמן על פי הנר בשביל שתהא שמא יסתפק ממנו⁴, ובודאי אף אם השמן אליו לא מהני, ולכן אסרו⁵ לנעול שאחורי הדלת משום מכבה ומבעיר הואיל דהשמן הנה והנה, וה"ה בכל כיוצא בזה. למימר דהואיל ומתעסק בלימודו הוי שאין מתכוין דמותר כר"ש, דוה אינו מודה ר"ש בפסיק רישיה ודומיא דנר דרי הדלת דאסור לנעול בדרך שמנענע ומכח מלאכה שאינה צריכה לגופה לא למפטריה דמ"מ הוי אסור לכתחילה. דאדרבה מלאכה זו צריכה לגופה דהא למחוק ולכתוב כדי לפתוח ולנעול הספר, דזה הוי דרך מחיקה וכתובה איכא דאסור. וכזה כתב המרדכי בשם ר"ם על העוגות הכתובים עליו אותיות

דאסור לשברם ביו"ט ושבת משום מוחק. וכן משמע מדברי האחרונים⁶ במה שאסרו לכתוב על השלשה מצות של פסח אותיות אב"ג לידע איזה היא ראשונה, משום דכשעושה הסדר ושוברה מוחק הכתב ב"ט. וא"כ שמעינן מזה דדרך מחיקה וכתובה בכך ואסור לעשות אע"ג דלא מתכוין. ואיכא למימר דהכא גרע טפי, דהתם אינו אלא מקלקל דהא מוחק ע"מ שלא לכתוב וא"כ הוי לן למשרי ואפ"ה אוסרין התם, ק"ו הכא. ולפי כל זה הוי לן למיסר ולהחמיר ביה כמו שהחמירו לענין הטמנה ברמק⁷, דאיכא למיחש לתרתי שמא יחתה ויבעיר התחתונות ויכבה העליונות.

אכן יש למצוא צד היתר בנדון זה, דאיכא למימר הואיל ועומד לפתוח ולנעול אין דרך מחיקה בכך, ותדע דגרסינן פרק הבונה¹⁰: הכותב על ב' לוחי פנקס ונהגין זה עם זה חייב, על ב' דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור. ופירש"י על לוחי פנקס של חנונים כעין אותן של סוחרים שיש להם לוחים הרבה חקוקים וטוחים בשעוה, אם נהגין ונקרין זה עם זה שכתובין על ב' שפתי הלוחין סמוכין זה לזה חייב עכ"ל. ומעתה יש לדקדק אמאי תנא הכותב על לוחי פנקס לתני רבותא טפי, דאפילו היו כתובים כבר אם פותח ונועל הפנקס דהוי כתיבה ומחיקה, דידוע דאלו

דע"י הפתיחה שובר האותיות והוי כמוחק וכשנועלו הוי ככותב. אבל דעת הרמ"א בתשובה להקל בזה וכן דעת הרבה אחרונים, וטעמם דכיון דעשוי לנעול ולפתוח תמיד ליכא ביה משום מחיקה וכתובה והוי כדלת הנסגר ונפתח תמיד דאין בו משום בנין וסתירה וכן המנהג. ומ"מ נכון להחמיר כשיש לו ספר אחר. וע"י ג"כ ט"ז בשו"ע או"ח סי' שמ אות ב שמאריך בדינים אלו ומסיים, ושמעתי שרמ"א בתשובה מתיר ג"כ פתיחת ספרים שכתובים עליהם אך ראייתו לא ידענא. 8 במרדכי פרק ערבי פסחים (דף קיד ע"א) מביא סדר של פסח ושם כותב: וכן נהגו העולם לעשות סימנים לידע איזו היא ראשונה איזו שניה ואיזו שלישית — ולכך עושין כן כדי לעשות המצות שתקנו חכמים עליהם כסדר שנעשו על האחת ברכת המוציא ועל הב' על אכילת מצה ועל הג' כריכה. 9 שבת לה, ב. וע"י ג"כ כריתות כ, ב ומרדכי שבת פ"ד סימן שכנ. 10 שבת קד, ב.

כת קד, ב. 2 שם קו, א וגם ג, א. יב, ב וע"י ג"כ ביצה כב, א: המסתפק ממנו חייב מכבה. בכל ההוצאות רשום פה פרק במה ש"י, ואולי זה מפני שהמאמר הכא תיכף אחר כך נפרק זה. 4 שם כט, ב. 5 שו"ע או"ח סי' סע"ף א. 6 מן "דמ"מ" עד פה באותיות ובסוגריים בדפוס ראשון. 7 שבת פ"ז סי' יז וע"י במ"ב הלכות שבת סי' שמ אות טו שכתב שכתובין על העוגות אותיות מדבר אחר אבל יטה היא מהעוגה עצמה בדפוס או בידים שרי שם כתיבה עליה וממילא לא שייך בזה מחיקה. אם כתב האותיות בדבש המעורב במים או שאר דות ג"כ אין להחמיר — וע"י בספר דגול מרבבה ד להקל בעיקר הדין הוה והביאו בשע"ת ויש עליו כשאינו שובר במקום האותיות בידו רק דרך אכילה. וספר שכתוב בראש חודי דפיו או תיבות, יש אוסרין לפתוח ולנעול בשבת

פנקסים העשויים מלוחים עשויים לפתוח ולנעול. אלא ודאי דאין זה מקרי כתיבה ומחיקה. דאין לומר דחיובי לא מחייב אבל פטור אבל אסור, דא"כ לחלק מניה וביה וליתני בסיפא על לוחי פנקס ונהגין זה עם זה דפטור בכה"ג אם היו כתובים כבר, דאין לומר דניחא ליה לחלק ולאשמועי' פטור אפילו בכותב אם אינן נהגין זה עם זה, דהא כבר אשמועינן הדין ההוא: כתב על ב' כותלי הבית ואין נהגין פטור. ועוד יש לדקדק בגמרא, דקאמר שם: א"ר אבהו¹¹ כתב אות אחת בטבריה ואות אחת בציפורי חייב, כתיבה היא אלא שמחוסרין קריבה, והתנן כתב על ב' כותלי הבית על ב' דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור, התם מחוסר מעשה דקריבה הכא לא מחוסר מעשה דקריבה, פירש"י התם אינו מקרבן אלא ע"י קציצת המפסיק ביניהם, וכי קאמר ר' אבהו כגון כתב על שפת לוח זו בטבריא ועל שפת לוח זו בציפורי ואתה יכול לקרבו שלא במעשה רק בקריבה בעלמא, עכ"ל. הרי קמן דקריבה לא מקרי מחוסר מעשה כלל, א"כ ה"ה אם היו אלו ב' אותיות כתובים כבר אחת בציפורי ואחת בטבריה ומקרבן יחד לאו כלום עבד, וה"ה אם היו מקורבים והרחיקם לאו כלום עביד ולא מקרי מוחק, דאין לומר דאע"ג דמיחייב בלא קריבה מ"מ בקריבתן נמי עושה איסור ומוסיף על כתבן, וה"ה אם רחקו מהדדי הוי מוחק, זה אינו, דהא תנן התם כתב ע"ג כתב פטור, ואמרינן בגמרא מאן תנא דלא כר' יהודה¹² דתניא הרי שהיה צריך לכתוב השם ונתכוין לכתוב יהודה ולא כתב בו דלית מעביר עליו קולמוס¹³, וחכמים אומרים אין השם מן המובחר, ואם היה אפשר לומר דלענין שבת מיחייב אע"ג דכבר כתב לגמרי א"כ מאי מייתי ראייה מהתם, דדלמא אע"ג דהתם אין השם מן המובחר מ"מ לענין שבת מתחייב, דא"ל דא"כ מתניתין דלא כמאן, דא"כ מאי מקשי התם התוס'¹⁴ דמתניתין דלא כמאן

11 אצלינו "א"ר אמי". 12 גיטין כ, א. 13 שם: ומקדשו. 14 ד"ה אמר רב חסדא. 15 מן "דרבנן מודים" עד פה בסוגריים ואותיות רש"י בדפוס ראשון.

אתיא דרבנן מודים לענין גט והוי כתב כהתם¹⁵, דלמא מתניתין בסתם אידי דביה רבנן ור"י, אלא ע"כ מקשים התוס' דמתניתין רבנן היא, וא"כ אנן נמי נימא דנתניתין רבנן היא, אלא ש"מ דבכל דהוי כתב מעיקרא לאו כלום עבד, והא ע"ג כתב פטור ולא מותר לכתחילה יש שאני התם דמ"מ כותב והעיקר הוא האחרון, שהרי שוב הכתב הראשון אינו ולכן קאמרי רבנן השם אינו מן המובחר גם הם מודים דהוי כתב במקצת, וכן אמר בירושלמי¹⁶ בהדיא¹⁷, אבל קריבה דאינו עושה רק שנקרא זה עם זה והכתב כתבו קודם לכן מותר, וה"ה בנרדן דידן, דאף ע"ג דפותח אינו עושה אלא הקריבה והרחקה ולא עבד, דהקריבה אינו מעשה כלל, דאין דשאני התם דכל אות כתוב לגמרי אחד ואינו מחוסר רק הקריבה, אבל כש באמצע אות אחד הוי ככותב, דזה אינו חיוב שבת ב' האותיות כאות אחד דמיתא היתה הקריבה מקרי מעשה היה פטור חסרון באמצע הכתיבה וה"ה באמצע ותדע דא"כ מאי פריך א"ר אבהו ממחיקת דקתני על ב' כותלי הבית על ב' לוחי פטור, לישני ליה דהתם מיירי בהפסיק אות ור' אבהו מיירי בהפסיק בין האות אלא ש"מ דליכא לחלק בהכי וא"כ ה"ה דידן מותר, ולא דמי לעוגה שכתובים אותיות דאסור לשוברן דהואיל ואכלן קא מעשה דאי אפשר לחזור לקרבן אח"כ, א"כ היה מפרידן זה מזה וחזר וקרבן אפשר דקריבה לאו מעשה הוא, וכ"ש בספה לנעול ולפתוח, דקריבתו והרחקתו לאו הוא.

ועוד נ"ל להביא ראייה מהא דאיתא פרק כלל גדול¹⁸: הכותב והמוחק ע"מ ופירש"י כותב ומוחק לקמן מפרש למאי

16 שבת פ"ב הלכה ה. 17 מן "וכן אמר פה באותיות רש"י וסוגריים בדפוס ראשון". 18 דף עג, עמוד א.

שכח, שהן רושמיין על קרשי המשכן, הן בן זוגו וכותב אות בזה ואת בזה ימים שטעה עכ"ל, ואי הוי שייך אמאי הוצרך לפרש פעמים שטעו דהוי מוחק במשכן בשעה שהיו משכן היו מפרידין בין האותיות, ומג"ל ב' כותבין אות בזה ואת בזה, דלפי' אין אות אחד על ב' קרשים ביתו יודעים שהוא בן זוגו, דאין לומר ואותיות ש"מ דבמשכן ב' אותיות ודע דהשיעורין לא למדו ממשכן ודאכה, ותדע שהרי פליגי התם¹⁹ ואותיות מחייבין, אי בעינן שם מש מגדיאל או ת"ת או אי מחייבין באותיות בגלטורי, ולמדו שם הכל שנתו אחת מהנה²⁰ ולא למדו דבזה אי הוי למדין ממשכן הוי ב' אותיות בעולם כמו דמחייב ודקאמר לא חייבו ב' אותיות אי שם, שכך היו כותבין על קרשי המשכן בן זוגו, וקאמר בגמרא לפיו למה אחד על ב' נסרים חייב, ה"ה לן למימר כה"ג באות אחד, א"כ מחיקה וכתובה בכך, ועוד נראה דהיה להיתר מהא דמדמי התם בשמו יבנה לענין בגין, ואמרי' סוף כירה של טרסיים ומטה של גלגליתא שפרקים שדרכן לפרקן ולהחזירן, ואי אפשר בהן ליתקע דמותו לתחילה והוא הדין לפרקן, וכן לע חוליות דאם היתה רפויה שרי, ה"ה מכל מקום אם היו החוליות דאינן מפורקים ופעמים מט

19 שם דף קג, עמוד ב. 20 ויקרא י"ג, א. 21 שם מ, א.

ע"ן לעיל סימן פ הערה 2. 1 מדבר בענין אורה הבא לעיר ישראל תים אם אוסר האורח על הישראלין לחלק שני של סימן סא שמהרש"ם ע"ן ע"ן ואומר: "ומזה באת להתיר ב

וּפְעָמִים זֹקְפִים אוֹתָם שְׂרִי, וְאִ"כ הִ"ה בְּנִדּוֹן זֶה.

קב

שאלה על מה שנוהגין בעיר לובלין, שיש שם יריד גדול והעיר מוקפת חומה ומתקבצים שם הרבה ישראלים ג' פעמים בשנה * ודרים שם בחדרים הפתוחים לעיר, אך החדרים הם של כותים וביתם של כותים, דק שבני ישראל שוכרים אותם מהם ומיוחדים להם כל השנה לסחורותיהם רק שאינן דרים בהם רק בזמן היריד, והוא פחות משלשים יום, ומשתמשים ג"כ בבית הכותי בצרכיהם הקטנים, כגון בשול מאכליהם וכיוצא בו, ונוהגין לטלטל שם בכל העיר בלא עירוב, אם יפה עושים, וכן נהגו מקדמונים אך שנשתנה קצת, כי מתחילה היה דר בעיר ישראל אחד בקביעות כל השנה כולה ועכשיו אינו דר שם רק כל העיר של כותים כי אם בזמן הירידים, שמתאכסנים שם ישראלים משאר מקומות ודרים עד עבור היריד שחוזרים לביתם.

תשובה: בראשונה צריכים לדקדק על מה סמכו הקדמונים שהקילו בדבר זה, ואח"כ נברר אם יש לחלק, דע כי כתב הרמב"ם * והביאו הטור סוף סי' שע"א דאורח אינו אוסר, וכן הסכימו האחרונים ז"ל מהרא"י בתרומת הדשן סי' ע"ו בראיות ברורות דאין האורח אוסר עד שלשים יום, וכן הסכים עמו הגאון המחבר ספר בית יוסף, ואף ע"פ דמהר"ק * כתב דאורח אוסר, כתב הרב הנזכר דמיידי דוקא בשלשים יום אבל פחות משלשים יום אינו אוסר, והוכיח מהרא"י בתשובה הג"ל דאפילו אורחים רבים ובעל בית אחד כולם מותרים לטלטל, ומהשתא

כִּן שֶׁהָיוּ רוֹשְׁמִין עַל קֶרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לִידֵעַ בֶּן זִוגוֹ וְכוּתֵב אוֹת בִּזָּה אוֹת בִּזָּה וּמַחֲקֵם שְׂטֵעָה, עכ"ל. ואי הווי שייך מחיקה אמאי הוצרך לפרש פעמים שטעה, איכא דהווי מוחק במשכן בשעה שהיו פורקין הווי מפרדין בין האותיות, ומג"ל לרש"י כותבין אות בזה ואות בזה, דלמא היו אות אחת על ב' קרשים ביחד ועיניו יודעים שהוא בן זוגו, דאין לומר מדבעינן ותיות ש"מ דבמשכן ב' אותיות היו, דזה דהשיעורין לא למדו ממשכן רק ענין אלה, ותדע שהרי פליגי התם ¹⁰ על איזה אותיות מחייבין, אי בעינן שם משמעון או גדיאל או ת"ת או אי מחייבין בא"א משום הים בגלטורי, ולמדו שם הכל מדכתיב תו אחת מהנה ²⁰ ולא למדו ממשכן, דהא אי הווי למדין ממשכן הווי מתחייב ב' אותיות בעולם כמו דמחייב התם רבי דקאמר לא חייבו ב' אותיות אלא משום שכך היו כותבין על קרשי המשכן לידע בן זוגו, וקאמר בגמרא לפיכך שרט זה אחד על ב' נסרים חייב, וא"כ ה"ה לן למימר כה"ג באות אחד, אלא שאין מחיקה וכתובה בכך, ועוד נראה לי להביא להיתר מהא דמדמי התם בשמעתין ענין זה לענין בנין, ואמר' סוף כירה ²¹ לענין של טרסיים ומטה של גלגליתא שהם מטות פרקים שדרכן לפרקן ולהחזירן, שאם היו וואי אפשר בהן ליתקע דמותר להחזירן חילה והוא הדין לפרקן, וכן לענין מגורה חוליות דאם היתה רפויה שרי, ואפילו מאן מכל מקום אם היו החוליות מחוברים ואינן מפורקים ופעמים מטים אותם

ולהוציא בכל העיר, משמע שאם עוד היה יהודי דר בעיר, ובאמת שכשגדשו את היהודים מלובלין הרשו לאמו של ר' שכנא, שהמשיכה בעסקי בעלה ר' יוסף הרבים והחשובים, להשאר בעיר, או היתה זאת המשפחה היהודית היחידה בלובלין, ועי' ג"כ בח"ב של סי' סא, 2 פ"ב מהלכות עירובין הלכה א, ושם פ"ד הלכה יב, 3 בא"ת, 4 סו"ס שפב, 5 שורש מו ענף ג, על אודות המהר"ק עיין לעיל סי'

שם דף קג, עמוד ב, 20 ויקרא ד, ב ושם מה מאחת מהנה, 21 שם מז, א וב, עיין לעיל סימן פ הערה 2, 1 לעיל בסימן דבר בענין אורח הבא לעיר שישראל אחד דר בין יום אם אוסר האורח על הישראל לטלטל שם, בחלק שני של סימן סא שמהרש"ל כותב על ענין ואומר: וזוהו באת להתיר בלובלין לישא

מחייב אפילו על מתיקת טשטוש דיו: **ואסור** (ו) לשבור העוגות שכתובות עליו כמין אותיות, אע"פ שאינו מכיין רק לאכילה אסור מדרבנן משום מוחק ג: * הג"ה אצל אינו מייב טעמת, אע"פ דמתיקת אומיות היא אב מלאכה, הואיל ואינו מוחק על מנת לכתוב כמו שנתבאר בסמוך.

ד' ונ"ל (ו) ה' דהוא הדין אותן ספרים שכותבין עליהם בראשי חורי הרפים למעלה או מצדדין אותיות או תיבות כמו שנהגו קצת, שאותן הספרים אסור לפותחן בשבת משום מוחק,

מחייב אפילו על מתיקת טשטוש דיו: **ואסור** (ו) לשבור העוגות שכתובות עליו כמין אותיות, אע"פ שאינו מכיין רק לאכילה אסור מדרבנן משום מוחק ג: * הג"ה אצל אינו מייב טעמת, אע"פ דמתיקת אומיות היא אב מלאכה, הואיל ואינו מוחק על מנת לכתוב כמו שנתבאר בסמוך.

76

הגהות מוהר"א אור"ח

ג] ובקמן אין לחוש. ד] ונראה דלא דמי פתיחת הספר שהוא גופים גופים נפרדין כל אחד לבדו לעונה שהיא גוף אחד מתרכב ושייך בה שכירה. ה] יש

אליה זוטא

(ו) דוקא כשאוכלין אותם, אבל אם רק שוברין בלא אכילה שרי (תשו"ר רמ"א סימן קי"ט). ו(שי"ר) כנסת הגדולה כתב בשם תשובות הר"ש הלוי דדוקא כשהכתיבה על העוגה הוא מדבר אחר הוא אסור, אבל כשהוא מעוגה עצמה על ידי דפוס או על ידי ידים כ"ע מודים דמתיר לאכול, וכן נוהגין:

אליה רבא

דלשבור העוגות וכו'. דווקא כשאוכלין אותם דעמיד מעשה דלא אפשר לחזור ולקרן, אצל אס רק שוברין בלא אכילה שרי (תשו"ר רמ"א סי' קי"ט). ולמ"ש ט"ז [פק"צ] דלא אפשר לעשות שיהא חיבור אחד אחר ששברן ע"כ, א"כ אפילו בלא אכילה אסור. ו(שי"ר) כנסת הגדולה [בגהות ז"ן] כתב בשם השו"ת הר"ש הלוי [א"ח"ס סי' סג] דווקא כשהכתיבה על העוגה הוא מדבר אחר, אצל כשהוא מעוגה עצמה ע"י דפוס או על ידי ידים מותר, ולכן אוכלין עוגות שיש עליהם לזיכר ע"כ. וכל זה כן הדין מ"ט, ועיין סי' תקי"ט [א"ר] ס"ק [ו]. כתב אגודה [שנת"מ קנ] ואני הורגלתי לכתוב בדבש מעורב מעט מים, דהוי מן פירות ולא הוי מוחק ע"כ. ומג"א [סק"ה] כתב ל"ע דע"פ רישומו ניכר ע"כ. ולק"מ, דאף שניכר לפי שעה מ"מ אין מתקיים, ואין איסורו אלא דרבנן כדלקמן, וכיון שאין מכיין ליכתוב שרי הו' (ספ"ק ד) ה' דהוא הדין וכו'. ורמ"א שם ממיר הואיל דעומד לפתוח ולנעול אין דרך מתיקה בכך, וכ"כ (שי"ר) כנסת הגדולה [בגהות ז"ן] בשם הרב גדולים ושכן נוהגין, וכ"כ הפרישה [פק"ה] דהוי כמו דלת הנפתח ונקבר, וכן ה"ט"ו [פק"ט] האריך להחיר:

ט אסור מדרבנן וכו'. ולתינוק מותר דאין צ"ד מלזין להפרישו (מרכ"י סי' ששט, ט"ז סק"ג), ועיין סי' שמ"ג:

יא אב"ל הרושם וכו'. חסר כאן מ"ש בש"ע יש לומר שלא לכתוב במסקה על השולחן או באפר אצל וכו'. אם כותב באצבע בדבש או בשומן שנקרש כמו שעושין באפר אסור (פרישה סק"ה). ובחוספמא פ"ב [ה"ו] מלאכה, כתב בקליפי אגוזים בקליפי רימונים גם הקרוש בחלב הקרוש על עלה זית ועל עלה חרוב ועל עלה דלעת ועל כל דבר שהוא של קיימא חייב, על עלה חורין ועל עלה כרשין ועל עלה גללים ועל עלה ירקוח ועל כל דבר שאינו של קיימא פטור, זה הכלל כתב דבר של קיימא על דבר שאין של קיימא או דבר שאין של קיימא על דבר של קיימא פטור, אינו חייב עד שיכתוב דבר של קיימא על דבר של קיימא ע"כ. ופשוט שכן הדין במוחק טו. ובדמ"ב"ס [פ"ה ה"ו] דעור וקלף ונייר ועץ וכיוצא בהן של קיימא הם, דיו ושחור וסקרא וקומום וקנקנתום וכיוצא בהן של קיימא הם, ובתורומת הדשן סי' ס"ג דמסקין ומי פירות ועפר נגזב לאו של קיימא הן, ומ"מ

הגהות והערות

זו וצ"ל דבזה חלוק מוחק מכותב, דבמוחק כתב שאינו מתקיים שלא ע"מ לכתוב חלילה, ובכתיבה כתב שאינו מתקיים שלא ע"מ לכתוב מותר לכתוב, ובעצ"ל דאין איירי במוחק ע"מ לכתוב ולכן דין מוחק דבר שאינו מתקיים הוא כדין כותב דבר שאינו מתקיים שאסור מדרבנן. וכצ"ל בדעת המ"ב דבס"ק ט"ו כדברי האגודה והא"ר הנ"ל ובס"ק כ"ב כתב דאסור מדרבנן כתב שאינו מתקיים על דבר שאינו מתקיים וכן לענין מתיקה [ו] ע"י בחוסי שבת ס"ק יג, וע"י באריכות מ"ש בן המחבר, ובפמ"ג משב"ז סק"ד ובביאור הלכה ד"ה במשקין [א] דוד"ל, וכן הכותב על בשרו והמשרט על בשרו וכו' חייב כותב: [ב] דגם מוחק שלא ע"מ לכתוב אלא ע"מ לתקן חייב:

ככרון אגון - יושב גשם

ד. שם בגמרא:
ה. רמב"ם בפרק ט'
[משנת הלכה מן מסוביל
דעירובין ק"ג פ"א]:
ו. ברייתא שבת ע"ה ב'
[פ"ב; מוספחא שם פ"ק י'
הלכה ו'; רמב"ם שם י"א, ט';
רא"ש שם פ"ז סימן טז]:

ציונים דר"מ"א

שם (ב) מרדכי פרק כולל
גדול [שנת רמז ששט, בשם
ההר"ם מריטנבורג]:

הגהות והערות

(א) שייך ב"ד סימן קפ"ג
[סעיף ו']; (ב) שייך סי' א'
(א) קצת זה טעם פ"פ
כמ"י:

(ד) שייך סימן שלט הערה
לג':

(ח) שייך רמז בזה בפניית
להלכות שבת א"ת לא; פניית
להלכות פסח פ"א אות ח';
משנתיא אב סימן שטו אות
ז, וסימן ש"ט אות א':

(ט) הובנה לפסקי רמ"א
[סוף עירובין] שחמט נלמד
דין זה, כמו שכמו בגמ' ו
הגור"ם שם אות ב':

(כ) הוא רמז ויהא למספר
מספרי, כגון מחנה ש"ט
משל דנחקה, וכן ל"ג דנחקה
זו העמקה במלאה בספרי
כמ"י ויהא על י"ד, מהדורת
זו יורק שמ"ה, ובספר
הנהגות לריק"ס:

(כא) אסתר בראש יוסף
(שנת ע"ב, כ) כחב שהולש
כרי מתיב פטור ומתמה
חיב, פ"ט:

(כב) שם בגמרא אח"כ
מתק "אות גדולה" ויין
כ"י עמוד מקטן [ד"ה
המעטעטע] בשם הרא"ש
[שבת פ"ז סימן טז]:

(כג) גופא שער ממדורות
למנענע תקל"ו, וכן גייה די
אפרים:

(כד) בספקה דפוסים
ממהדורות דיהרנפארט
מס"ב לא כמובן "נר"ח
לומר, "אלה נראה ל"י":

(כה) שייך עוד בזה ביאר
הגר"א סימן שד סי' א':
(כו) שייך שער הל"ו סי' ק"ק
ז' כחב דדבריו כ"אן שלא
נדקדקו:

ב שתי שערות. אצל בלחת איכא איסורא כמו כל חצי שיעור, כן
נראה לי פשוט, ללא עוולת שבת [ס"ק א']. ו"ל ה"ה העולות שבת
[סוף סימן שלט] כחב שני דינים, ולא ראה בזמניו זה [סימן שלט ספיק ד'
ור"ש סימן של"ח [הנהגה]: ג דחתך יב"ת. המומך יכלת בכלי חיב
אם היא לתה (מגיד משנה שנת
פרק ט' הלכה ה', ללא כרמב"ם
ס). הגוזו בין מן המי בין מן
המת בין מן בהמה ומה אפילו מן
השלט חיב. המולש כחף מן העוף
חיב. הטוה מן המי פטור,
[ש"אן דרך גזיה בכך (רמב"ם
שם הלכה ז'), ומשמע דמולש אמר
מן הבהמה פטור, ועיין סימן
תנ"ח [ס"ק כג.]. ואם אינו נר"ח
לזמר או לשער, היא מלאכה שאינה

על ב (ב) שתי שערות ד [ב] ומלקח לבנות מתוך שחורות
אפילו באחת חיב ודבר זה אפילו בחול אסור משום
לא ילבש גבר שמלת אשה [ה] [דברים כב, ה]; הגה ועיין לעיל
סוף סימן ש"ג דין סריקה ומפיפה:

ב [ה] אסור ג לחתך (א) יבלת מנופו בין ביד בין בכלי
בין לו בין לאחד:

ג (א) המוחק דיו שעל הקלף או ד (ד) שועה
שעל הפנקס אם יש במקומו כרי לבתוב י שתי
אותיות חיב: הגה (ב) ה [ה] אסור לשבור עגות שכמות

זריכה לגופה, עיין [מ"א] סימן רע"ח: ד שועה. ואפילו נטף
מעצמו על הספר (מוספחא שנת פרק י' הלכה ז' ב"ח עמוד מקטן ד"ה
המוחק): ה אסור לשיבור וכו'. ומותר ליתנו למינוק (מרדכי שנת
רמז שטט). ואינו הורגלתי לכחוב כדכש מעורב במעט מים, דהוי מי
פירות ולא היי מוחק (אגודה שם סימן קג). ונר"ח עיין, דעל כל
פנים רישומו ניכר:

בדיים, וז"ע. ובלבוש [סעיף ד'] כחב, ונראה לי דהוא הדין אותן ספרים שחמטין עליהם בראשי חודי הדפים למעלה או מנדיהן אומיות
או חיכות כמו שנהגו קל"מ, שאותן הספרים אסור לפותחן בשבת משום מוחק, שהרי שובר מוחק האומיות, וכן לחזור ולסגורן אסור משום
כוחב. ולפיכך נראה דחמיר טפי משבירת העוגות דאין שם אלא מוחק, וכאן יש מוחק על מנת לכחוב, שהרי דעמו לחזור ולסגורו אחר
הלימוד, וקרוב אינו לומר שאיבד עליו חטאת, עכ"ל. וכמה וכמה הפרי הרב על מידותיו לענוש בזה חטאת מעטם כוחב, דאפילו לפי
סברתו פטור, דהא אין מתכוין בסגירת הספר כדי שיהיו האומיות מסודרים, אלא על סגירת הספר מכיון. ומו נר"ח לומר [ב] דאין כאן
לא מוחק ולא כוחב, וראיה ממה שכחוב פרק הנונה [שם קד, ג] אמר רבי אמי כחב אות אחת בעצרא וזאת אחת בצפורי, כמינה היא
אלה שמחוסר קריבה, והחנן כחב על שני כותלי הבית ועל שני דפי הפנקס ואין נהגין זה עם זה פטור, התם מחוסר מעשה דקריבה,
פירוש אינו מתכוין אלא ע"י קליפה המפסיק ביניהם, וכי קאמר, כגון כחב אחת על שפת לוח זו בצבריאל, ואחיה יכול לקרבו שלא במעשה,
אלא קריבה בעלמא. והנה מחיוב דהתם נלמד פטור לנדון דידן, דמי היכי דהתם חיב משום כמינה אע"פ שאין סמוכים אלא הוויין כאלו
הם זה אלל זה וחיב חטאת, ממילא כאן דנמרחקה הכמינה שחמטין לה כאלו עדיין סמוכים, ואינה לא עבד מיד, הן לענין שלא עשה
מוחק, הן כשחזור וסוגרם ללא עבד מעשה חדש, כי הכמינה כבר היא קיימת. ואין לומר דהתם אמרינן כן לחומר דוקא מה שאין כן
כאן דלקולא, דלגבי חיוב חטאת אין שייך חומרא, דהא יש חשש שמיצא חולין לעורה, אלא דעל כרחק כחור הוא כן, ומו, דגם לקולא

ערך לחם למהריק"ש

שם ספיק א [וזריב על שתי שערות]. ועיין סוף סימן ש"ג מ"י: סוף סעיף [שתי אותיות חיב]. יש מי שכתב שגעות שחמטין עליהם אומיות ומיטות אסור לגדול
לאולבן, ובמנינוק אין למוש:

באר היטב

גוז, ומדכח המולש כחף מן העוף ולא כחב גבי בהמה דמולש אמר מן הבהמה
חיב משום מולש, שמע מינה דסבירא ליה דבהמה מולש אינו מולדמ גוז,
זיה נראה הפך הירושלמי שהביא ה"ט"ו לפסק הלכה, ונראה דהירושלמי היה
הוא ללא כהלכתא, דהא מתלמודא דידן נראה להפך, ח"ל הסוביל נפקת הלוקמ
בהמה [בטורות ה', ג] על מתקין דרבי יוסי בן המשולם לומר השחט את
הכבור עושה מקום לקופין ומולש את השער, בעו מיניה מרב הונא, כגדו
ביום טוב מהו וכו', ומסקינן [שם כה, א] שני כחף דהיינו אורחיה, עכ"ל ע"ש.
הרי להדיא דמן הגמרא דילן נראה מנאר דהמולש מן הבהמה לוא היינו גוז,
ושאני כחף עוף דהיינו אורחיה, ומשום הכי לא פסק הרמב"ם ההיא הירושלמי
שהביא ה"ט"ו, ומתהי על ה"ט"ו איך לא שח לנו לתלמודא דידן דנראה מפורש
דליכא חיוב חטאת במולש אמר מן הבהמה, אלא מכל מקום הדין דין אחת
דנר"ח למהר שלא לתלוש שער מן הבהמה אפילו מתה, דאף דחייב חטאת ליכא
מכל מקום איסורא איכא, עכ"ל די אהרן: (ד) שועה. וכחב הכי"ט, ולכן נר"ח
ליהר כשנטוץ שועה על הספר שאין ללנקו, ואפילו לא נטף אלא על אות אחת,
ואם על שמים חיב חטאת, עכ"ל. [מ"ז סי' א']. ובשבת שבוט יעקב חלק ב'
סימן ד' ממה על זה דמה עיין מתקיה שייך בזה, ומחם זה כחב דדוקא בפנקס

ביאור הגר"א

[ב] ובספ"ק ב"ר. סתם כדעת הרמב"ם ושבת א. ז' דהלכה כרבי יהודה ושם ע"ב [ב]

מכחוב כ"י צמחון
בזכר אמת אמן חינוך האל
מבין י. ו. א.

הגהות רעק"א
שם (א) ופניא כ"כ ב' בי"ז ב"ו המת. עיין מ"א סימן תכ"ו סי' י"א:

1. תרומת הדשן סימן קס"ג בשם אור זרוע והלכות שבת סימן ע"ו:

ו במין אותיות. לר"ך עיון, לר"כ אפילו כתובין עליו זרות יאה אסור, דהא הלך לורה חיבי, ו"א"כ המוחקה נמי חיבי, ו"ע"י. ולכתב בתשובה רמ"א סימן קי"ט דספר שכתוב על הדפיץ אותיות מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתחו ליכא משום מוחק, ע"ש שהאר"ך.

וכלבוש [שע"ף ד] כתב שהוא קרוב לחיוב חטאת, וכן נראה לי להחמיר, לראיות רמ"א אין מוכרחות. ובכנסת הגדולה [הגב"מ] כתב שנהגין להחיר, וכן כתב (ה"ר) הלוי [אור"ח] סימן

צינונים דרמ"א

2. תרומת הדשן סימן קס"ג (נדפס אור זרוע הלכות שבת סימן ע"ו):

עליו ו (ה) כמין אותיות אף על פי שאינו מכוין רק לאכילה דהו "מוחק":
ד (ו) יש לזהר שלא לכתוב באצבעו ז (ו) במשקין על השלחן או (ו) באפר (ס): הגה (ס) אבל ח מותר (ג) (ה) לרשום באור כמין אותיות:

ג"עין מהרש"א

שם [א] (בניא סי"ב
1) הר"ש הלוי
סימן כ"ו, כ"ל וכן המיר
במחוברות מות יאיר סוף סימן
ט"ו, והוא פ"ח ע"א:
2] (שם סי"ב ז) אב"ל
הבשרט ע"י בשרו. מין
ג"עין סימן ט"ב בנתיב סי"ב
ח:

(נ"י) [כו]. וכתב עוד שם, דדוקא כשכתובין על העגות אותיות מדבר אחר, אבל כשהכתביה היא מהעוגה עלמה דפוסם או ידדים שרי, ולכן אובלים העגות שיש עליהם זיורים, עכ"ל ו"ע"י:

ז במשקין. ואם כתב פטור. והוא הדין הכותב גדיו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד עומד שכתוב דבר העומד על דבר העומד, וכן המוחק [רמב"ם שנת י"א ע"ו]. הכותב על בשרו חיוב שפני העור, אע"פ שחמימות בשרו המערט הכתב לאחר זמן, הרי זה דומה לכתב שמתקן. (אבל המשרט על בשרו זורת כתב פטור. הקורע על העור כחכניית כתב, חיוב. הרוסס על העור כחכניית כתב, פטור. המעביר דיו על גבי סיקרא חיוב שמיים, משום כותב ומשום מוחק. דיו על גבי דיו או סיקרא על גבי דיו פטור [שם הלכה ע"ו]. הרוסס רשמים וזרות (כ) ככותב (וכשט"ר) [וכשטר] וכו"ל בהן כדרך שהזיירם רשמים הרי זה חיוב משום כותב, וכן המוחקה. המשרטט חיוב [שם הלכה ז]. הכותב על מנת לקלקל העור חיוב, שאין חיובו על מקום הכתב אלא על הכתב. אבל המוחק על מנת לקלקל פטור [שם הלכה ע"ו]. כתב אות אחת קמוץ לכתב, כתב על גבי כתב, נכתוב לכתוב חיוב (וי) וכתב שני זיינין (חיוב) [סי], כתב שמי אותיות שאין נהגין זה עם זה פטור [שם הלכה י"א]. כתב אות אחת במגילה זו וכתב אות שניה במגילה אחרת חיוב, שזומן שמקרין נהגין זה עם זה פטור. המגיה אות אחת, כגון שנוטל גג החי"ם ונעשה שני זיינין חיוב [שם הלכה י"ג]. כתב בשמאלו או אטר שכתב זיימיו פטור. השולט בשמי ידיו חיוב בשמיהן. [קטן אוחו בקולמוס וגדול אוחו וקטן אוחו בידו וכותב פטור [שם הלכה י"ד]. ח מותר דרשום באוויר. ולא אמרין דמאתן ידיו כחיביה. והוא הדין דמותר לראות לאומנות בשבת (א) ע"י שכלמדה (תרומת הדשן סימן סג):

הגדוה והערות

10 חוקי מהדורת אה"ר מקי"ט:

11] חזק פ"ח זה מקורו
נתיב"א. אומג כבאר היטב
הראשון עתיק כן אף דברי
הלבוש בנחלת, ח"ל
"ספרים שכתוב עליהם
נדפסו מדי הדפיץ למעלה
או מהלדים אותיות או
חותם אסור לפתוח בשבת
משום מוחק, ולגבין אסור
משום טמא, שהוא כ"י,
ומקורו גמ"י סי"ב כ':

12] באור זרוע, שהטעם
מקור דין זה, כתוב "נעטר":
13] תיקון ע"פ פרי מגדים,
דק"א, לנומי שרד וטורח
השלחן, וכן הוא בנתיב"ס.
"שש"ר" הוא ח"ו כ"ב, ע"י
רש"י ירמיהו ע"ב, י"ד:
14] הרשפס ע"פ מגלות
הקל, ד אפרים, לנומי
שרד, מקור חיים, טורח
השלחן וכנס שלמה, וכן הוא
ברמב"ם:

15] אפסר שהיטהו ע"ל
דבר מתקיים, ואולי צ"ל
"על דרך משל" (היה)
[שהיה] ו"ל":
16] חוקי ע"פ דמשק
אלעזר:

3. תרומת הדשן סימן קס"ג בשם אור זרוע והלכות שבת סימן ע"ו:

פנים מקלקל, כיון דאחר שנכתבו לא מועיל שם קיבור, דאי אפשר לעשות מהם חיבור אחד אחר ששיצט, אבל כן אין לקלול כמה שמרחיקים ע"י הפתיחה, וכל שכן שלא נכתובין אלה שיהיו האותיות נצטרם. וכן משמע עוד ממה שכתוב שם בפרק הנורה כתב אות אחת והשלימו לספר חיוב, משמע דלנו נעל אות אחת שהוא נכתב כבר וקירבו להספר דאין זו חיוב. ואין לחלק דדוקא אין אות שלם לאות שלם לא מהתי הקיבור, אבל באות אחת שמתפרק מחמת פתיחת הספר מהתי מה שמתרחק ומתקרב, זה אינו, דכך לי אות אחת שאין זו חיוב שנת כמו מצי אות, והקירוב הצריך לענין חיוב שבת בשמי אותיות הוא כמו מצי אות דאין זו חיוב, כן נראה לענ"ד. ושמעתי שרמ"א בתשובה [סימן קטן] מחיר ג"כ פתיחת ספרים שכתובים עליהם, אך ראייתו לא ידענא: (ג) דרשום באוויר כ"י, הטעם בתרומת הדשן [סימן סג] שאין רישומו ניכר כמו במשקין ואפר. ולפי זה לאו דוקא באור מותר, אלא הוא הדין אם רשום על דף נגוד זורת אותיות שרי, דגם כזה אין רישומו ניכר כלל. וכן משמע בתרומת הדשן [שם] בשם אור זרוע והלכות שבת סימן ע"ו שכתב לר"ך לזהר שלא יכתוב אדם בשבת במשקין על השלחן כ"י, משמע על השלחן גרידא מותר:

שערי תשובה

17] במין אותיות. ע"יין באר היטב. וע"יין בדגול מרובה ואוצר מפרשים סי"ג [ז] שכתב היתר גבור היא, והך דמהרי"ם מירי שנעשה בכונה שיאכלו התינוקות לסגולה, ולכן לא התיר רק לתינוקות, אבל בעלמא מותר אף לגדולים. והמהמיר יחמיר לעצמו, אבל לא לאחרים, ע"ש:

באר היטב

18] כותבי משפטו כמין קמ"ג סי"ב ט', ע"יין מה שכתבתי. דיו שפל על הספר אל יחכנו בלשונו ואל יצאנו, שמוחק ספר חסידים סימן [מתל"ו] [מתל"ו]. אסור ליתן שפה על הספר לעומת משום ממוק. משום ממחק. שייכי כנסת הגדולה [סס]: (ה) במין אותיות. ל"ע, דלס כן אפילו כחובים עליו זרות יאה אסור, דהא הלך לורה חיבי, ו"א"כ המוחקה נמי חיבי, ו"ע"י. וכתב בתשובת רמ"א סימן קי"ט דספר שכתוב על הדפיץ אותיות מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתחו ליכא משום מוחק, ע"ש שהאר"ך. וכלבוש כתב [ס] שהוא קרוב לחיוב חטאת, וכן נראה לי להחמיר, לראיות רמ"א אין מוכרחות. ובכנסת הגדולה כתב שנהגין להחיר, וכן כתב (ה"ר) הלוי [אור"ח] סימן ג"עין בנתיב סי"ב ח:
19] ע"יין שם ז' אב"ל
20] חזק פ"ח זה מקורו
נתיב"א. אומג כבאר היטב
הראשון עתיק כן אף דברי
הלבוש בנחלת, ח"ל
"ספרים שכתוב עליהם
נדפסו מדי הדפיץ למעלה
או מהלדים אותיות או
חותם אסור לפתוח בשבת
משום מוחק, ולגבין אסור
משום טמא, שהוא כ"י,
ומקורו גמ"י סי"ב כ':
21] באור זרוע, שהטעם
מקור דין זה, כתוב "נעטר":
22] תיקון ע"פ פרי מגדים,
דק"א, לנומי שרד וטורח
השלחן, וכן הוא בנתיב"ס.
"שש"ר" הוא ח"ו כ"ב, ע"י
רש"י ירמיהו ע"ב, י"ד:
23] הרשפס ע"פ מגלות
הקל, ד אפרים, לנומי
שרד, מקור חיים, טורח
השלחן וכנס שלמה, וכן הוא
ברמב"ם:
24] אפסר שהיטהו ע"ל
דבר מתקיים, ואולי צ"ל
"על דרך משל" (היה)
[שהיה] ו"ל":
25] חוקי ע"פ דמשק
אלעזר:

עליו, או אם אירע זה בשבת מה דינו, כחכתי משפטו כמין קמ"ג סי"ב ט', ע"יין מה שכתבתי. דיו שפל על הספר אל יחכנו בלשונו ואל יצאנו, שמוחק ספר חסידים סימן [מתל"ו] [מתל"ו]. אסור ליתן שפה על הספר לעומת משום ממוק. משום ממחק. שייכי כנסת הגדולה [סס]: (ה) במין אותיות. ל"ע, דלס כן אפילו כחובים עליו זרות יאה אסור, דהא הלך לורה חיבי, ו"א"כ המוחקה נמי חיבי, ו"ע"י. וכתב בתשובת רמ"א סימן קי"ט דספר שכתוב על הדפיץ אותיות מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתחו ליכא משום מוחק, ע"ש שהאר"ך. וכלבוש כתב [ס] שהוא קרוב לחיוב חטאת, וכן נראה לי להחמיר, לראיות רמ"א אין מוכרחות. ובכנסת הגדולה כתב שנהגין להחיר, וכן כתב (ה"ר) הלוי [אור"ח] סימן ג"עין בנתיב סי"ב ח:
20] חזק פ"ח זה מקורו
נתיב"א. אומג כבאר היטב
הראשון עתיק כן אף דברי
הלבוש בנחלת, ח"ל
"ספרים שכתוב עליהם
נדפסו מדי הדפיץ למעלה
או מהלדים אותיות או
חותם אסור לפתוח בשבת
משום מוחק, ולגבין אסור
משום טמא, שהוא כ"י,
ומקורו גמ"י סי"ב כ':
21] באור זרוע, שהטעם
מקור דין זה, כתוב "נעטר":
22] תיקון ע"פ פרי מגדים,
דק"א, לנומי שרד וטורח
השלחן, וכן הוא בנתיב"ס.
"שש"ר" הוא ח"ו כ"ב, ע"י
רש"י ירמיהו ע"ב, י"ד:
23] הרשפס ע"פ מגלות
הקל, ד אפרים, לנומי
שרד, מקור חיים, טורח
השלחן וכנס שלמה, וכן הוא
ברמב"ם:
24] אפסר שהיטהו ע"ל
דבר מתקיים, ואולי צ"ל
"על דרך משל" (היה)
[שהיה] ו"ל":
25] חוקי ע"פ דמשק
אלעזר:

בג"עין מהרש"א
ג"עין מהרש"א
ג"עין מהרש"א

ס רמב"ם פ"א
 הל'טורא"שפ"ז
 סי' ט' מן
 התוספתא פ"ב
 ע מדרכי פ"ו
 פ לבוש
 צ רמ"א כנה"ג
 הובא בט"ז ס"ק
 א'

* ע"י צ"צ
 משניות
 ד"ג ע"ג דאפשר
 הוא הגהת הר"ן
 * ע"י צ"צ י"ד
 סימן צ"ג דף פ"ב
 ע"ג
 * הובא בצ"צ
 משניות דף נ' א'
 * גם זה הובא
 שם

שכתב וחזור וכותב במקומו אבל למחוק שלא על מנת לכתוב לא היה במשכן ואין זו מעין מלאכה כלל והואיל וחייב המחוק הוא משום שעושה כן על מנת לכתוב דהיינו שמתקן מקום לכתובה לפיכך אפילו לא מחק אותיות אלא טשטוש דין בלבד או שעוה שנפלה על הפנקס דהיינו לוחות חקוקין וטוחין בשעוה וחוקקים עליהם בעט ברזל ונפלה עליה שעוה אחרת ומחקה והסירה משם כדי לחקוק במקומה על השעוה שתחתיה הטוחה בלוח חייב והוא שיהא במקומו כדי לכתוב או לחקוק ב' אותיות וכן הכותב או המחוק אותיות אינו חייב אלא על ב' אותיות אבל על אות אחת פטור אבל אסור מן התורה כשאר חצי שיעור וכן הדין במחוק ומסיר שעוה מן הקלף כדי לכתוב במקומה והוא הדין המסיר שעוה שנטפה על האותיות דמה לי מתקן מקום לכתובה ומה לי מתקן אותיות הכתובות ואדרבה זהו תיקון יותר ויש מקילין בזה ומדברי סופרים אסור אפילו למחוק שלא על מנת לכתוב ולכן אסור לשבור עוגה שעשו עליה כמין אותיות אע"פ שאינו מכויין רק לאכילה מפני שהוא מחוק אבל מותר ליתנה לתינוק לפי שקטן העושה להנאתו אין צריך להפרישו כמ"ש בס"י שמ"ג (סעיף י') ואותן ספרים שכתוב עליהם אותיות בראשי חודי הדפים יש אוסרין לפתחן בשבת משום מחוק וכן לנעלן משום כותב ואף שאינו מתכוין לכך פסיק רישיה ולא ימות הוא ויש מתירין לנעלן לפי שכיון שהאותיות הן כתובות כבר אלא שמחוסרין קריבה בעלמא אין בזה משום כותב כיון שאפשר להקריבן בקל בלי עשיית מעשה חדש הרי הן כמקורבים ועומדים ואינו עושה כלום בקריבה זו וכן מותר לפתחן מטעם זה ואינו כמחוקן כיון שכתבתן קיימת ואפשר להקריבן בקל והרי הן כמקורבין וכן נוהגין: ל

ה המגיה אות אחת כגון שנטל לגגו של חי"ת ונעשו שני זייני"ן חייב * והמגיה אות אחת אחרת כגון שנטל לגגו של ד' ועשאו ר' פטור אבל * אסור מן התורה):
 ו אינו חייב אלא כשכותב בדבר המתקיים על גבי דבר המתקיים אבל מדברי סופרים אסור אפילו בדבר שאינו מתקיים על גבי דבר שאינו מתקיים כגון לכתוב במשקין ומי פירות על גבי עלי ירקות וכיוצא בהן ולכן צריך לזהר שלא לכתוב באצבעו במשקין על השלחן או לחקוק באפר או בשומן קרוש או בדבש אבל מותר לרשום באויר כמין אותיות כיון שאין רשומן ניכר כלל והוא הדין על השלחן שלא במשקין שגם בזה אין רשומן ניכר כלל ואע"פ שעל ידי כך מלמד ומאמן ידו לכתובה אין בכך כלום וכן מותר לראות אומנות בשבת אע"פ שלומדה:

ז הקורע על העור כתבנית כתב חייב שהרי חקיקה היא בכלל כתיבה אבל הרושם על העור כתבנית כתב פטור שאין זה דבר המתקיים אבל אסור מדברי סופרים גזרה משום דבר המתקיים אבל אם אינו תבנית כתב ואינו רושם אלא לסימן בעלמא ולא כמין אותיות מותר אפילו לכתחלה ולכן מותר לרשום בצפורן על הספר כמו שרושמין לסימן במקום שיש טעות כמה דברים אמורים בקלף שהוא קשה והרושם שבו אינו מתקיים אבל בנייד אסור לרשום מפני שהרושם שבו מתקיים זמן מרובה ואע"פ שאינו תבנית כתב אסור מדברי סופרים גזרה משום תבנית כתב שחייבים עליו כשהוא מתקיים ויש אוסרים אפילו בקלף לפי שסוכרים שאפילו הרושם לסימן בעלמא ולא כתבנית כתב חייב אם הוא דבר המתקיים שכן היו רושמין על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו * ולפיכך אם שרט שריטה אחת על גבי שני נסרים או ב' שריטות על נסר אחד לסימן כמו שעשו בקרשי המשכן חייב ובשריטה אחת על נסר אחד פטור אבל אסור מן התורה מפני שהוא דבר המתקיים והרושם על הקלף שאינו מתקיים אסור מדברי סופרים גזרה משום המתקיים * וירא שמים יחמיר לעצמו כדבריהם:

ח וכל זה כשאינו תבנית כתב כלל אבל כל שהוא תבנית איזה כתב אפילו אינו אשורי ואפילו אינן אותיות ידועות אלא שרגילין לסימן בעלמא כגון הסימנים שרגילין לעשות בהם המספר הרי זה נקרא תבנית כתב וחייב עליו אם עשאו בדבר המתקיים ובדבר שאינו מתקיים אסור מדברי סופרים לדברי הכל והכותב אשורית וחיסר הזיונין משעטנ"ז

משעטנ"ז ג"ץ פטור
 אותיותיו כתיקונן פט
 אומרים שפטור עלי
 ט אם תחב אותיות
 י הרושם רשמים וצ
 יא דרך הרצענים
 להרחיב ולקצר
 כשחתכום ולכן שר
 יב התופר ב' תפירו
 פטור מפני
 יג בגד שהוא תפור
 התפירות נמשכין
 שלא קשר אם נתח
 שמותחיים אותו ומח
 אינו מהדקו אלא ב
 מפני שדומה לתופ
 אינו דומה לתופר ו
 לעולם בחוט והחונ
 שיהא צריך לרפותו
 כמות שהוא מהודי
 עשה תפירה של ק
 יד מוכין שנפלו מ
 טו המעמר הוא כ
 במקום גידולו
 יחד במקום שנפלו
 ו) ואין עימור אל
 במקום גידולם כגו
 (ויש אומרים שהנו
 גידולם כגון) המי
 שנתקבצו ונעשו ג
 טז הנותן זרע פש
 יז אף על פי ש
 שי"ד (סעיף ט'
 משום תיקון כלי
 פטור אבל אסור
 כדי להשתמש בו
 קודע אין איסור

אין ציון בוג
 מה נגמל
 1321 512

שעשוי לילך עלי' משרה לעיר. גם זה אינו קשה, התם הפתח הי' גורם הפסד בעירובי החצר והנסר נמי כפתח דמי, משא"כ הכא אילו הי' כאן פתח פתוח לשדה ולר"ה, לא הי' שום הפסד אם הי' הפתח עשוי כדנינה בצורתה, אע"ג דיוצאים ונכנסים כל היום ורכבי הרכש ועוברי מעברה במרכבה, בכל זה לא הי' הפסד, כיון שצורת השער או הפתח מפסיק בין הר"ה לרה"י. והי' התל שהוא רה"י גמור מן התורה מפסיק, ונעשה פתח בין הרשויות, ואין הפסד מן העוברים ושבים עלי' כיון דלא מבטלי מחיצה. וכל זה נ"ל ברור בעזה"י בלי שום פקפוק. ולא עוד אלא שאפשר אם יעיין מעלתו היטב בצורת עמידת הגשר ההיא, אפשר שתהי' היא מחיצה ותועלת גם בפני פרצת המים כעין פס או לחי, אלא שאין חקוק בזכרוני אופן עמידתה.

והנה עיקרון ושרשן של דברים הללו כבר עלו ברעיוני מאז בהיותו שמה, אלא שעתה חזרתי ושניתי פרק זה הוספתי דברים בסתירה ובנין וא"א לבהמ"ד בלא חרוש. ומ"מ כל זמן היותי שמה לא אביתי לסמוך עצמי על כל האמור, ומהיות טוב אל תקרי רע ע"כ שניתי מהלכי בכל שבת קדש אחורי הבית לבהכ"נ הקדושה. והנה אותה המבוי שאחורי בית הרב היא בתמונת קשת נכנסים לה מרחוב היהודים בשביל קטן שבין בית היין שרף לבית אלמנה יוכבד, ויוצאים ממנה בשביל הסמוך לבית דוד חיים, ומשם חוזרים ובאים לאותה רחוב עצמה. ובהכ"נ הקדושה עומד בקערורית הקשת ובית הרב עומד על היתר מכוון נגד בהכ"נ הקדושה. ואם הי' צריך תיקון ממש, היה ראוי לעשות צורת הפתח מצד אחד ולחי בראש שני. אך להיותי חושש מאוד לחדש בפרהסיא דבר בענין זה מפני טעם שהזכרתי כבר. ע"כ לקטתי קולי מתניתא והוא, שאין שום פתח מבוי שם רחבה עשר אמות, ועוד ששני הפיות פתוחים לרחוב א'

ממש, והוא קיל טובא כמ"ש תוס' עירובין יו"ד ע"ב ד"ה עושה לדעת ריב"א. וגם אינם פתוחים לר"ה עצמו אלא למבוי הפתוחה לר"ה. ועוד המבוי אינה פתוחה לר"ה אלא לנהר שהוא רק כרמלית, ובלאו ה"נ יש התירים דלעיל ע"כ הי' די לי בשני לחיים. ומעלתו חפש הלחיים ולא מצא אותם והם גדולים מאוד למראה, א' העמוד שבקצה בית היין שרף דלא גרע מאבני גדר המובדלות דש"ס ט"ו ע"א, וכן בבהכ"נ הקדושה בולטים עמודים כאלו, ומבהכ"נ ולהלן לא הלכתי. ועיין סי' שס"ג סעיף ל"א, אלא שאם ירצה יכול לסמוך על אילן א' העומד בקצה המבוי ההיא, ועוד ימצא שם כמה בליטות שראוי לסמוך עליהם משום לחי. ואך בשביל קטן הסמוך לבית הרב הוא קצר מאוד, ומ"מ בקל יש לסמוך על סיד מחוי שבבית הרב הבולט מהקרקע עד למעלה מהחלון אם לא נתקלקל עדיין.

ומהדברים שנצטערתי הרבה בהיותו שמה בענין זה הוא, בשער א' משערי העיר כמדומה לי הוא הנקרא שער הסגאליטין. נפרץ סמוך לו בקרן זווית פרצה ורבים בוקעים שם עוברים בה במעברה עגלות וסוסים, וכמדומה לי לא נשאר פס ארבע. והתלמידים יודעים מזה איך דברתי מזה כמה פעמים בהילוכי שם לטייל. ויעיין בעירובין יו"ד ע"א תוס' ד"ה א' זה וא' זה וכו'. ומ"מ יראתי להזכיר מזה בכח כי קשה הוא מאוד לתקן דבר זה או להשתדל אצל השר לעשות לחי או קורה, ומוטב שיהיו שוגגים בכעין אל.

ועתה אם לבו הטהור מעוררו לעורר לב החורים והסגנים על אלו ולחקן זה זכור לטוב ויהי' חלקי עמו ויזכר שמי על הדבר ג"כ כדי שאהי' נטפל לעושי מצוה. ובזה אסיים בכל חותמי ברכות.

הכ"ד א"נ לנצח דש"ת
משה"ק סופר מפפ"מ

תשובה צ

[צורת הפתח שאין לה היכר]

74
כריך מתייך לשלם, נופך ספיר ויהלום, עוד ינוב כשיבה טובה מעתה ועד עולם, ה"ה י"ע וי"ג בנן של קדושים מופלא בין אנשים הרב הגאון המפורסם נ"י ע"ה פ"ה כקש"ת מה' סענדר נ"י

אב"ד ור"מ דק"ק רעכניץ יע"א.
הגיעני נועם מכתבו, ודשאלנא קדמיכון אני איני כדאי ששלח לי, אך להיות מצותו עלי להשיבו על כל פנים עיינתי בדבריו הנעימים,

הוא ע"ד מבואי עירו' הנעשה ע"ז האופן, בצו ובצד השני קורה של ע כזה באופן שיכולים לה של חוליות ולמתחו' השני ויהיה אז צורתו כל זמן שהוא פתוח ועו שום היכר צורת הפו הנה לכאורה כל דבר ואע"ג מה שהביז

הפתח מן הצד אינו דעירובין י"א ע"א, ואי צורת הפתח אין נעילד להגביה החבל ע"ג הענ הכי עכ"ד מעלתו. רא"ז מעשר נתיצה ובנין, רצו הצד וצריך להסיר המשו העמודים, משא"כ הכא ע"י גלילים אינו אלא מחוסר קריבה לאו כמחו מבואר להדיא במס' שנ כתב אות אחת בטבריא כתיבה היא אלא שמה כתב על ב' כותלי בית זע"ז פטור, ומשני התנ ופירש"י אינו מקרבן ז ביניהן וכי קאמר ר"א כ בטבריא וכו' ואתה יכול קריבה בעלמא עכ"ל. ומכ"ש לפמ"ש הרמב י"ב עפ"י דרן כתב באמצע הגויל מ"נ כריכת הגויל שהוא די שבשני גוילים לא הו כמעשה דקציצת הדפי והרב המגיד כתב ע ולפענ"ד ברור שהוצי ע"א דקיי"ל כמ"ד בש מקומות חייב. וכן פסג הל' ה' ע"כ היינו טעמ מחתיכת הדפים והו

א. באו"ה הל' ערובין סי' ק"ו ואל על ראשון לא עשה

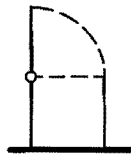
ע"ג הגה סמו הגאון
מכון הגאון

הגויל. ויעמ"ש תוס' בשבת שם ד"ה התם וכו', ויעיין בתוס' מנחות שם ד"ה בשנים מ"ש מחוסר קציצה הוא ט"ס וצ"ל מחוסר קריבה וכו' וק"ל. מ"מ ה"נ ליכא אלא מחוסר קריבה לסגור הקורה ע"י גלילים העשויים לכך, ואפשר דלא הוה כמחוסר מעשה. ועיין בב"ב ג"ה ע"ב ד"ה בהעלם וכו' בסוף הדבור וק"ל.

אבל מ"מ דבריו נכונים כמ"ש מהא דדלת הראוי לנעול ובאופן שאבאר, דהרי בעירובין ויו"ע"ב פליגי אמוראי אי צריך לנעול או לא. ופליגי בהא הרי"ף ורמב"ם והובא בש"ע סי' ס"ד. וא"כ למ"ד צריך לנעול ע"כ צ"ל הכא לא אמרינן מחוסר קריבה דהגפת הדלת לאו כמחוסר מעשה דמי. וע"כ משום דהכא משום היכרא הוא ובעי' היכר לכל שהיא מחיצה שלימה, ר"ל שהדלת נועלת, ואפילו מאן דפליג וסבירא ליה דסגי בראוי לנעול, היינו טעמא משום דכך דרכה של דלת להיות פעמים פתוח פעמים נעול הוי ליה היכר טובא, מה שאין כן הכא בעי' צורת הפתח והרי אין כאן שום היכר פתח לשום אדם בשום פעם.

ואני מוסיף, דלפע"ד אפילו אם תסגר וימתח הקורה ויהיה צורת הפתח ניכר אפשר דאינו מועיל. דהא בהך דצורת הפתח מן הצד פי' בהג"א פ"ק דעירובין בשם א"ז וז"ל, ולא שיהא תחוב בין שניהם מזה לזה באמצעיתן עכ"ל. ור"ל שיהי' משולבת קורה בתוך קורה וכן ראיתי למר אביו הגאון ז"ל בתוס' שבת (סי' סכ"ט סק"ט) שפירש כן. וא"כ בודאי אי ה"י הך קורה של חוליות עשוי ע"י ידות משולבות זה בתוך זה, בודאי דלא היה מועיל. וטעמא התם משום דאין זה דרך פתח וכמבואר שם בלשון הרא"ש דפסול פתח מן הצד הוא משום שאין זה דומה לפתח שהמשקוף מונח על ב' המזוזות עכ"ל. א"כ ק"ו כן בנו של ק"ו אם הוא עשוי ע"י גלילים של ברזל וצירים, שבודאי אין זה דרך משקוף, דיותר שכיח שיהיה משקוף משולב בקורת המזווה ממה שיהיה מחובר ע"י גלילים וצירים, ואפ"ה פסל ל"י הגהת אשרי בשם א"ז כשהוא משולב ותחוב, מכ"ש כשעשוי ע"י גלילים. ע"כ היה נ"ל לפסלו אפילו כשהוא סגור ונעול. **ל**

והוא ע"ד מבואי עירו שנתקנו ע"י צורת הפתח הנעשה ע"ז האופן, בצד א' העמידו קורה קצרה ובצד השני קורה של שתי חוליות כזה באופן שיכולים להטותו אותו של חוליות ולמתחו על העמוד השני ויהיה אז צורת הפתח אבל כל זמן שהוא פתוח ועומד אין כאן שום היכר צורת הפתח וע"ז פסק מכת.

הנה לכאורה כל דבריו נאמרים בצדק ואמת, ואע"ג מה שהביא רא"י מהא דקיי"ל צורת הפתח מן הצד אינו מועיל כמבואר בש"ס דעירובין י"א ע"א, ואי ס"ד כל הראוי לעשות צורת הפתח אין נעילה מעכבת, ה"נ הא יכול להגביה החבל ע"ג העמודים, אע"כ דלא אמרינן הכי עכ"ד מעלתו. רא"י זו מפורקת דהתם מחוסר מעשר נתיצה ובנין, רצוני לומר שהפתח בנוי מן הצד וצריך להסיר המשקוף מכאן ולקבעו על גבי העמודים, משא"כ הכא בקורה העשויה חוליות ע"י גלילים אינו אלא מחוסר קריבה וקיי"ל מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי. וחלוק זה מבואר להדיא במס' שבת ק"ד ע"ב אמר ר' אמי כתב אות אחת בטבריא ואות אחת בצפורי חייב כתיבה היא אלא שמחוסר קריבה. ופריך והתנן כתב על ב' כותלי בית וכו' דפי פנקס ואין נהגין זע"ז פטור, ומשני התם מחוסר מעשה דקריבה, ופירש"י אינו מקרבן אלא ע"י קציצה המפסיק ביניהן וכי קאמר ר"א כגון כתב על שפת לוח זה בטבריא וכו' ואתה יכול לקרבן שלא במעשה אלא קריבה בעלמא עכ"ל. וה"נ דכוותי' ממש כנ"ל.

ומכ"ש לפמ"ש הרמב"ם פ"א מה' שבת הלכה י"ב עפ"י דרך של ה"ה שם, דאפילו כתב באמצע הגויל מ"מ כיון שאינו מחוסר אלא כריכת הגויל שהוא דק ואז יקורבו ב' אותיות שבשני גוילים לא הוה מחוסר מעשה כל כך כמעשה דקציצת הדפים דמיירי בקשים ועבים, והרב המגיד כתב שהוציא כן מהירושלמי. ולפענ"ד ברור שהוציא כן מש"ס דמנחות נ"ז ע"א דקיי"ל כמ"ד בשר שנצלה בשנים ושלשה מקומות חייב, וכן פסק הוא ז"ל פ"ט מה' שבת הל' ה'. ע"כ היינו טעמא משום דחתיכת בשר קל מחתיכת הדפים והוא הדין ומכ"ש לכריכת

תשובה צ

א. באו"ז הל' עירובין סי' ק"י (קרבן לבוסף): א"ר חסדא צורת הפתח שעשה מן הצד שנתן הקנה בין שני הקנים מזה לזה באמצעותו ולא על ראשיתו לא עשה ולא כלום. אלא צריך שידא מונח על ראשי אותן שני הקנים.

ן יו"ד
תוחים
ועוד
יא רק
כ ה'
ז ולא
ועמוד
גדר
דושה
לא
שם
בקצה
זראוי
קטן
ל יש
קרקע
ן.
שמה
שערי
יטן,
קעים
סים,
ידים
לוכי
ד"ה
בכח
תדל
יהיו
דים
טוב
כדי
בכל
מ"מ
אני
ותו
ים,

מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי.

הטורח כדפי' הר"ש שם ורש"י בנדה דף ז', וא"כ
 אולי יש לחוש לאסור בשביל זה לאיש עם אשתו
 בנדה, אף שלא דמו כלל דיני טומאה לדיני איסור
 משום שאין בזה ענין חיבה וגם לא ענין רגילות
 שיצטרכו היכר דאין זה דבר המצוי להרים משאת
 כבוד ולגרור מטות כבוד וכדומה, מ"מ יש לחוש
 ולאסור מצד דכל התרחקות יתירה עדיפא, ובמשא
 קל שאינה צריכה לסיועו אולי יותר חמור בזה דינכר
 קצת שהוא לחיבה.

ולענין בדיקה ג"פ הראשונים לראות אם אינה
 רואה מחמת תשמיש, לענין הדין הוא כהש"ך שא"צ
 בדיקה כדביאר באורך בסימן קפ"ו סק"א, אבל מ"מ
 מאחר שאיכא מחמירין כהמחבר מהראוי להחמיר
 אבל סגי בקנה ולהשתות העד על גופה מעט באופן
 שפניה למטה כדאיתא שם בחו"ד, ואין להחמיר
 יותר. ולענין השחתת זרע הרי בזמן טהרות הצריכו
 בדיקה ואותה בדיקה הוא בחורין ובסדקין כמפורש
 בנדה דף ה' אר"י אמר שמואל עד שלפני תשמיש
 אינו ממעט כפקידה ממעט דא"ר קטיגא מתוך
 שמהומה לביתה אינה מכנסת לחורין ולסדקין הרי
 העד שלאחר תשמיש שממעט כפקידה הוא משום
 שצריכה להכניסו לחורין ולסדקין וסומכין עליה
 שעשתה כהוגן משום שאינה מהומה לביתה, והטעם
 נראה דהזרע הא נכנס לגופה בגמר הביאה שהוא
 לפניו ממקום כניסת עד בדיקה, ואם נפלט לשם
 זרע ממה שנכנס בפנים אותו זרע מסתבר שאינו ראוי
 להריון, בכל אופן מפורש שבדיקה בחורין ובסדקין
 אין בזה משום השחתת זרע.

כשאשה הרחיקה וסתה ערך ג' חדשים בין ראייה
 לראיה ובלא קביעות וסת מדויק, הנה החו"ד סימן קפ"ו
 סק"ג דכל זמן שלא קבע יום מיוחד בג"פ אף שהיו
 הרבה פעמים שראויתה היו אחר שלשים צריכה
 לחוש לעונה בינונית דלענין שלא תראה לא אמרינן
 החזקה עיי"ש והסד"ט סימן קפ"ט סק"כ בסופו סובר
 שאין לחוש לעונה בינונית ואני הארכתי בתשובה
 בענין זה טעמיהם ומה שנראה לע"ד למעשה ואין
 לי הפנאי עתה להשיב בזה.

ובדבר קול באשתו נדה אם מותר לשמוע
 כשמומרת, הנה הפ"ת סימן קצ"ה סק"י נשאר בצ"ע
 ולכן מהראוי להחמיר, ובדבר שער אשה נדה לבעלה,
 הנה ודאי עדיף ממקומות המכוסים שבה, והנשים
 שאין מחמירות לעשות כקמחית אלא כפי חיוביה
 שבביתה כשליכא שם אינשי אחריני אינה מכסית

שערותיה, שהבעל רגיל בהו תמיד הוא טעם גדול
 שאין לאסור עליו, וגם לשון האיסור הא נאמר
 בכתובות דף ע"ב אהרה לבנות ישראל שלא יצאו
 בפרוע ראש, ולשון הרמב"ם פכ"ד מאישות הי"א
 יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי ולשון הרמב"ם פכ"א
 מאי"ב הי"ז וכן לשון הש"ע אה"ע סימן כ"א סעיף ב'
 לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק, ואם
 גם בביתה היתה אסורה חלק גדול בשנה יותר
 מרביעית ולפעמים גם יותר משלישית לא היה שייך
 לומר לא תלכנה ובשוק, וכן מסתבר לדינא ומ"מ
 כל המחמיר בענינים אלו משובח ואם אפשר באופן
 טוב ושלוש היה טוב להחמיר, ובכלל מסתבר לדינא
 שבמקומות המכוסים שבה שאסור לבעל להסתכל
 הוא רק במקומות המכוסים אף בביתה כשאין שם
 רק בעלה או כשאין שום איש דג"כ רגילות להיות
 מלובשות, דלא מסתבר כלל דיהיה הכוונה למקומות
 המכוסים כשהולכות בשוק ובפני אינשי אחריני
 שצריכות ללכת בצניעות יותר אך שטוב להחמיר
 באופן טוב ושלוש כי בענינים אלו המחמיר משובח.

ובדבר להדליק ביו"ט שוועבעלע באור עלעקטרי
 מתחלה היה נראה שיש לאסור אף אם הוא אדום מן
 החום וכ"ש כשאינו אדום, אבל אחר העיון נראה
 דכשתוא אדום יש להתיר דהוא כמו אש בעין ואין
 הפנאי להאריך.

ד ובדבר דף קרוע בספר אין זה מחיקה כשמרים
 הדין ולא משום כתיבה כשמניח, ואף להלוש שהביא
 המג"א סימן ש"מ סק"ו דבכתוב אותיות על חורי
 הדפים אסור לפתחו ולנעול בשבת מסתבר שיתיר
 בזה מאחר דברובא דרובא ניכר מחצית האות שעל חלק
 האחד איזה אות הוא ולא נתקן כלום במה שנסמך
 לו חלק השני, וכ"ש להמתירין ואף דהיתיר שם
 כתב המג"א מתשובת הרמ"א משום דעשוי לנעול
 ולפתוח ליכא משום מוחק וכותב, ובדף שנקרע הא
 לא נעשה ע"ד זה, אבל מסתבר דאין זה תלוי בטוונת
 העשייה אלא במה שנמצא עשוי לנעול ולפתוח בהכרח
 ואין זה בשביל להשלים האותיות, ואם הוא באופן
 שידוע שאיכא שם אותיות שאין ניכרות מחלק אחד
 שכוונתו להעמיד בצמצום לידע אין לקרא יש לאסור
 אף להמתירין שם, אבל אין לחוש לזה בסתמא שרוב
 אותיות ניכרות מחלק אחד. **L**

וניירות הכתוב שם חדושי תורה אסור לזודקם
 לאשפה, ומראה מקומות ואף כשנכתב איזה דבר אבל
 הוא רק כסימנים שלא יבין זה אלא מי שכותבם
 אינו כלום.

תת
 קלים
 היתה
 הדין
 ודק
 בכך
 רשאי
 הזמן
 אסרת
 אותה
 קצ"ד
 זשבר
 הביא
 שיבת
 קרובה
 מיחש
 מיד
 כ"ש
 סודה.

נעשה
 הנה
 איני
 הולד
 וסיים
 אפילו
 ועיי

דחוף
 זה
 זבים
 זשאן
 על

יורג דג חלק >

17

שאינו רוצה והוא כעשו מלאכה באחד בעל כרחו. ואף שהוא דברי תורה שחייב הרב להשמיע יש הרבה שאינו ראוי לפרסם משום שאין למסור אותם לכו"ע ויש שאין מורין כן וכדאשכחן בגמ' טובא, ולפעמים מחמת שלא ברור להרב אם דבריו נכונים ובדעתו שעוד יעיין בדבר אם הם ראויין, ויש נמי רשות להרב לאסור בשביל זה שלא יעשו טיפס דשמא יראה אח"כ הרב שאין דבריו נכונים ויתבניש, אף שמסתבר דאין לו רשות לאסור על התלמידים דבר כזו שלא ישכחו וכדי שיוכלו לחזור עליהו דהא זהו ג"כ מצורכי הלמוד לתלמידים הוא אך שיצום שלא יפרסמו עד שיאמר להם שהוא ראוי גם לפרסם, אבל על טיפס שהוא נעשה על זמן רב וליתן גם לאחרים יכול לעכב שלא יעשו כלל, אבל עכ"פ הוא ענין איסור אחר ולא איסור גזלה, אבל לעשות טיפס אחר מטיפס אחד שלא ברשות הוא איסור גזל.

ב

מהיבת שם המשפחה בכתובה בכרכים גדולים ובדבר שכתבתי באג"מ אה"ע ח"א סימן קע"ח שבכרכים גדולים יש לכתוב בכתובה שם המשפחה מאחר דאין כותבין בכתובה כל השמות כמו בגט אפשר שאיכא עוד שם כזה, כתבתי בלשון שיש בזה מעלה ועדיפות ולא כתבתי שהוא לעיכובא, משום דכ"פ כל זמן שלא נודע שאיכא עוד שם כזה אין לפסול, וגם בכתובה כיון שלא שייך להיות אלא מבעלה הרי לא שייך חשש אלא כשיש בעיר דוקא עוד איש אחד בשם זה שנשא אשה בשם זה נמי לא מצוי כל כך אף בכרך גדול ולא שייך לחוש גם לפסול כ"ז שלא נודע זה בדאי, וגם אף כשימצא זה אם הוא חלוק גדול בשנים שאחד הוא מבעל צעיר לצעירה שנישאו רק כשנה ושתיים ושלוש ואחר הוא מבעל בן ארבעים לאשה ערך אלו שנישאו זה כט"ו וט"ז שנה ויותר וכדומה שנמי יהיה ידוע ממילא מי הם בעלי כתובה זאת וממי תובעת כתובה כשנתגרשה או נתאלמנה, שלכן בכתובה דאי אין לחוש לעיכובא, אבל בשטרי מלוה שבין צעיר בין זקן וכן שילוו ממלוה איזה שהוא בין צעיר בין זקן ומכל אדם יש לחוש גם לעיכובא שלא לטרוף מלקוחות כשיש אף אחד מהן בין הלואה בין המלוה שנים השוין בשמותן, שנמצא שיצטרכו לבדוק בהכרך אם יש שם עוד אחד מהם בשם זה לכן שם המשפחה הוא ברוב הפעמים עיכובא, וגם העדים טוב יותר שיפרשו בשמות המשפחה אבל עיכובא לא שייך שהרי הכתב הוא משונה אף כשיש הרבה בשם זה בעיר הוא פשוט.

ג

אם מותר לדרוש בשבת באמצע הקריאה ובדבר רב אחד שנוהג לדרוש בשבת באמצע הקריאה אחר כל שני קראים, הנה לאו שפיר עביד וצריך

למחות בידו דאף אם היה מפרש רק פירוש הפסוקים כהא דמתרגם בזמן הגמ' הרי איכא כמה דינין כדאייתא בגמ', ומשמע דאסור לתרגם רק בתרגום אונקלוס ואולי כדומה בתרגום אחר דמן התנאים שהוא תורת אמת, וראיה גדולה לזה דהא בש"ע סימן קמ"ה סעי' ג' כתב האידינא לא נהגו לתרגם משום דמה תועלת בתרגום כיון שאין מבינים אותו, והא היה לן לתרגם בעצמנו כל רב לעדתו, ואף אם לא נסמך על תרגום עצמנו, נקה איזה פירוש מרבתינו כפרש"י ופירש רמב"ן ופי' ר' בחיי וכדומה שג"כ הם פירושים אמתיים, אלא הוינו דכיון שמצינו חולקים בהרבה דברים בין המפרשים אינו יכול להיות זה במקום תרגום בשעת הקריאה, אף שפרש"י חשוב כמו תרגום לענין שנים מקרא ואחד תרגום כדאייתא בסימן דפ"ה סעי' ב' מ"מ לענין התרגום בשעת הקריאה אינו כתרגום, ומוכרחין לומר דבשעת הקריאה בצבור שתיקנו כעין קבלת התורה שצריך אחד לעמוד אצלו שיהיה כעין סרסור דכשם שניתנה תורה ע"י סרסור כך אנו צריכין לנהוג בה ע"י סרסור כדאייתא בסימן קמ"א סעי' ד' צריך שיהיה תרגום ופירוש שהכל מרדים שלא שייך שום חולקין כתרגום אונקלוס ויב"ע שהוא מהל"מ וע"פ התנאים ולכן כיון שתרגום לא מבינין אותו ליכא תועלת לא נהגו לתרגם והיא זה חיוב שליכא מציאות לנו לקיים, ונמצא שאף אם אותו הרב היה אומר רק פירוש הפסוקים היה אסור זה בתוך הקריאה, וכ"ש שדאי אומר כדרך דרשות הרבנים הצעירים שהעיקר שלהם לא שייכי לתורה כלל שאסור. ואין לומר שאולי בין גברא לגברא קילא, דא"כ לא היה לנו לבטל לגמרי חיוב התרגום אלא לתקן שיפרשו את כל הפרשה אחר שברך בסוף קודם שקראו להשני אלא ודאי שגם זה נקרא באמצע הקריאה שאינו ראוי בפירושים ותרגומים אלא רק התרגומים דאונקלוס ויב"ע וכדומה, ולכן פשוט וברור שאסור. ומה שהולכין כל העומדים על הבימה אצל התורה להיות סמוך להרב הדורש במקומו אצל אה"ק הוא איסור אחר וצריך למחות אם שייך למחות שהוא רב המשתיך לשומרי התורה.

ד

פתחת פרוכת, שמילה אחת כתובה בשני הצאיה, בשבת

הפרוכת שעשו לאה"ק בשני חצאים וכתוב עליו אני אעביר האות עין הוא חצי על חצי הפרוכת ולצד מורת וחציו השני על חצי הפרוכת שלצד מערב, יש קצת לחשוש להלבוש שהביא המג"א, אבל עיין באג"מ או"ח ח"א סימן קל"ה שבלא חבור כלל מסתבר שאין לאסור וכיון שהוא חלוק על שני חצאי הפרוכת שאינם מחוברין כלל ליכא איסור, אבל מ"מ יש אולי חשש טען ולכתחלה טוב שירחקו מע"ש שני החצאים זה מזה

ע להאריך
אלא על
התחתונים
ע ואין זה
והנהג להם

זן מהכותל
כבוי אסור
בני הבית
פן כלאחר

ת זהה

מי שנקרחו
רות שיניחו
דבר מותר
אחו אין זה
י שאין לו
כל הוא רק
י כיון שכן
ז, ואם הוא
ז אף שהוא
ז יניח את
ראשו ויניח

זתיקו

כותב שאוסר
זור כי הוא
זה שאחרים
ע מדת סדום,
ותו להשתמש
שאינו נותן
ז שלא הרשה
ז שאמר זה
אין לו שום
אמר לכל אלו
לו שלא יעשו
סס דאף שלא
יסור מלעבוד
יצה גם בלא
ז באופן שאמר

אורח חיים חלק 2

כתב אות אחת באמצע מגילה א' ואות אחת באמצע מגילה אחרת

זאנב במה שכתב הרמ"א בתשובה הנ"ל מהא דכתב אות אחת בטבריא וכו' הנה רש"י (שם ד"ס מחוסר מעשה) מפרשו דמיירי בכתב [אות] אחת על שפת לוח זו בטבריא, ואחת על שפת לוח זו בצפורי, ואתה יכול לקרבן שלא במעשה אלא קריבה בעלמא עכ"ל. ומבואר דדוקא בשפת הלוח הוא דמחייב, ומשום דיכול לקרבן בקריבה בלי שום מעשה. אולם דעת הרמב"ם (פרק י"א הל' י"ג) לפי מה שביארו הרב המגיד דאף אם כתב האותיות באמצע מגילה ולא על שפתו נמי חייב, דכל שאינו מחוסר קציצה כדי לקרבן אף שצריך קיפול נייר לקרבן אותיות, לא מקרי מחוסר מעשה, ע"ש בדברי הרב המגיד.

זע"ו בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' ז') דהרמב"ם למד כן ממאי דאיתא בגמרא (מנחות נ"ז ע"א) לענין צליית בשר, דמצרפינן לענין שיעור גרגרות להתחייב עלה בשבת, אם נצלה בב' וגי מקומות, אף דצריך לחתוך הבשר כדי לצרפו, וא"כ כל שכן בקיפול נייר דמעשה קל הוא מחתיכת בשר דלא מיקרי מחוסר מעשה, ומצרף לחייב עלה משום כותב ע"ש. אבל בכותב על לוח דמחוסר קציצה דאי אפשר לקפלו, וודאי דגם להרמב"ם אינו חייב אלא בכתב האותיות על שפת הלוח, וכמבואר להדיא בסוגיית הגמרא הנ"ל בכתב על ב' כותלי הבית.

אותיות אל בגד

(י) **כתב** המג"א (שם ס"ק י') וז"ל משמע בגיטין (כ' ע"א) שאם תוחב אותיות של כסף על גבי בגד, מקרי כתב [לענין גט] ע"ש, וא"כ אפשר דאסור לעשותו בשבת עכ"ל. והתוס' שבת (שם ס"ק י"ד) הקשה על

דבריו, דהא שם בגיטין מבואר להדיא להיפוך דבריקם אותיות על גבי בגד אינו גט, דלא חשיב כתב, דאיתא התם אבל לא בכתב שעל גבי כיפא ואנדוכתרי, ופירש"י וז"ל אנדוכתרי תכשיט ורוקמים עליו צורות במחט וכו', ואם רקמו עליהם אותיות הגט אינו כתב לפי שאינו כתוב וקבוע, אלא מוטל על הבגד וב' ראשיו תחובים עכ"ל רש"י. וכתב התוס' שבת דעל כרחק כדי ליישב דברי מג"א צריך לחלק, דהמג"א מיירי דאותיות המה מחוכרים להבגד בראשיו וגם באמצעו, ולכך חשיבי כתב, מה שאין כן שם בגיטין מחובר רק בראשי האותיות, וסיים התוס' שבת וא"כ סתם (המג"א) במקום שהיה לו לפרש עכת"ד.

אור"ם המעיין בלשונו של רש"י הנ"ל, שכתב לפי שאינו כתוב וקבוע אלא מוטל על הבגד ע"כ, נראה להדיא דאפילו אם יחבר האותיות גם באמצעו נמי אינו כתב, דסוף סוף אינו דומה לכתיבה הרגילה, דעצם הדיו והסיקרא קבוע בהנייר או הקלף, אבל בכהאי גוונא האות הוא דבר נפרד לעצמו ורק מונח על גבי בגד, והחיבור הוא רק בקצותיו, וא"כ לא משמע לחלק בין אם חיבור רק בב' ראשיו או דמחובר גם באמצע, כיון דסוף סוף אין כל האות נתחבר ונדבק אל הבגד אלא שמונח עליו. וכן כתב נמי המחצית השקל על דברי התוס' שבת דודאי דאין סברא לחלק לפי סברת רש"י בין אם תחב מב' צדדים, או תחוב מג' דהיינו גם באמצע.

והמחצית השקל יצא לעזר להמג"א דודאי דלענין גט אין חילוק בין אם תחב האותיות בראשיו בלבד או גם באמצע ובכל ענין לא הוי כתב, אבל אין לדמות מלאכת כתיבה בשבת לכתיבת גט, דהתם טעמא אחרנא איכא דאינו כתב, כיון דאין האותיות מחוכרין הוה כאותיות פורחות באויר, ובגט

פסול בכהאי כ' ע"ג), וזה כו' כתוב וקבוע, פורחות באויר שבת דעיקר ד מחשבת, וכל מינה אם אותי משום הכי אן אל הבגד חל שכתב המג"א כתב עלה, דמשום הכי א דהוי ליה אוו להאי טעמא ו חזינן מדב

אור"ם דבריו בלשו' פורחות באויר שאינו כתוב ו חשיבי כתב, א

זע"ו בדעת ר למה דא אש, שהעלה דברי מג"א, השקל, דדוק וחיבור אותיו קבוע וכדבר מחשבת תלי ואפילו בתוח

ונראה בכו' דנתו דברי הב"י שהעתיק לזו ויש לדון בד

כאינו, ומצטרף הטיפין מלמעלה דהוי כגריס במקום אחד וטמא. ולפימ"ש אפשר לדמות מחלוקתם ליסוד מחלוקת רש"י והרמב"ם, דהחכמ"א ס"ל כיסודו של רש"י דמה שכרוך מלמטה עוד נקרא לגבי שבת גויל המפסיק בין האותיות ופטור, וכמו"כ לגבי כתם הקמטים מלמטה לכתם הוה בגד המפסיק כשיתפשט ואפילו עכשיו הכתם אינו מצטרף וטהור, אבל המחמירים בכתם ס"ל כיסודו של הרמב"ם שמה שהוא כרוך מלמטה לא הוי הפסק גויל לענין שבת, וחייב אם כתב ב' אותיות בשני אמצעי הגויל, וכמו"כ לענין כתם הקמטים מלמטה לכתם לא מקרי בגד המפסיק, דנחשב כאלו אינו וממילא מצטרף הכתם למעלה על הבית יד לגריס וטמאה].

7 ונחזור לענינו: כעת לא קשה מה שהקשו דבנ"ד מחוסר מעשה מפני שהמחיצה עוד לא עשוי אלא נעשה אחרי מתיחת הרצועות ואפילו אי מתיחת הרצועות הוא מותר מכל מקום מחוסר מעשה מקרי עכשיו, ולפימ"ש זה לא קשה מידי דזהו לא הפשט והמובן של המושג מחוסר מעשה דמחוסר מעשה זאת אומרת מחוסר מעשה של איסור שבת, אבל מעשה דלא הוי אסור לעשותו בשבת אינו נקרא מחוסר מעשה כלל, ואדרבא הוי רק מחוסר קריבה, ולכן מה שטוענים האוסרים בנ"ד דהמחיצה עוד לא עשוי, זה לא איכפת לנו כלל, דכגון דא לא מקרי מחוסר מעשה אם אין בעשיית המחיצה שום איסור שבת.

וזה הוכח שפיר שבין לרמב"ם ובין לרש"י (וכן למד החת"ס או"ח סי' צ') מחוסר מעשה הוי דווקא היכא דיש איסור שבת במעשה, ובנ"ד היות שאין שום איסור שבת במתיחת הרצועות ממילא זה לא מקרי מחוסר מעשה, כנלפענ"ד.

ואפילו את"ל שבכל מקום מחוסר מעשה היינו דווקא ע"י איסור מלאכה, אבל בנ"ד מחוסר מעשה מקרי אפילו בלי איסור שבת, ויש לדון הרצועות המתוחות כמי שעתה אינם דלת, מכל מקום יש לי עוד ראיות ברורות שזה חשיב כדלת הראוי לנעול. L חדא ממש"כ הרשב"א בעבודת הקודש סי' א' שער ג' שרה"ר רק מה דמסור לרבים בכל עת שיירצו ולכן מהני דלת הראוי לנעול שחוסם את העוברים וממילא אינו מסור לרבים בכל עת, ולפי יסודו של הרשב"א מה איכפת לן אם עצם הדלת עוד לא עשוי ורק ייעשה אחרי שימתחו הרצועות ע"י לבוד, הלא החצר או המבוי אינו מסור לרבים לעבור בכל עת שיירצו שיכולים אנו למתוח הרצועות (ואפילו בשבת בהתירא) דהיינו הדלת ולחסום בפני העוברים ואם הפעולה של מתיחת הרצועות כעין דלת חוסם בפני הרבים ממילא מהני כמו דלת הראוי לנעול, וכ"ש הכא שכאשר נמתח הרצועות הוי כעין דלת ממש. וגם איפה כתוב שהדלת צריך לעמוד בשלימותו לפני שננעול, ובוודאי דאם יש מחיצה או דלת או כמו ב"ד דלת ע"י לבוד שראוי לנעול ולחסום בפני הרבים אז די ומהני. ועוד יש להביא ראיה משו"ת החת"ס או"ח סי' צ' דהשואל שם שואלו בנוגע

רלבג
ב ב'
ריכה
נשה,
וקא,
מקרי
צשה.
כרוך
זשום
עשה,
חוסר
אינו
מצעי
דמה
תיות
אסור
הוא
וכמו
סטות
יש"י,
ין זה
כתם
דאם
ולכן
טיפה
זכתם,
שיטא
טהור,
ז הוי

נזר - כא

דזנין רלבג הנהויות אינן בקיין אמלונם
הרצ"ל ל ארג"ל רל"ג זל"א
הצ"ח זמן רצ"ג זל"א יו"א"י זל"א